

כתבה: אפרת סביר | צילום: ענבל לויתן קראוס

לרגל יום הקשיש הבינלאומי שחל באוקטובר, החלטנו הפעם לתת במה דווקא לזקני השבט שלנו, יותר נכון - זקנות השבט. רומיה וירדנה הן שתי נשים שונות לחלוטין: רומיה, ילידת תימן, אם לעשרה, שהייתה רועת עיזים וזמרת במסיבות חניה ואילו ירדנה ילידת הארץ ממוצא רוסי, אם לשניים שהקדישה את חייה לעבודתה בבונדס הישראלי והתחככה באושיות הארץ. אחרי שקולפים את הרושם הראשוני, מתגלות שתי נשים אופטימיות, פעלתניות שלא נותנות לגיל להכתיב להן את הקצב.

לפני 77 שנים, בעיירה קטנה ליד צנעה שבתים נולדה רומיה מדמוני. שנתיים אחר כך, ביישוב היהודי שבפלשתינה, נולדה ירדנה ילון לזוג הורים יוצאי רוסיה.

היום שתיהן תושבות בהוד השרון - רומיה גרה בבית בו גידלה את עשרת ילדיה בגיל עמל, וירדנה, שחיה את מרבית שנותיה בירושלים, גרה בדור מוגן ב"עד 120".

לכל אחת מהן סיפור חיים מרתק שמאיר את החוויה הישראלית באור צבעוני. השילוב בין שני הסיפורים יכול להכיל רומן רחב יריעה, אך אנו נסתפק בכתבה אחת שנותנת המון כבוד לשתי נשים שקולן ראוי להישמע.

הסתפקות במועט

רומיה היא תימניה טיפוסית, צריך לראות כדי להבין: אישה קטנה, ממושקפת, לבושה בבגדים ססגוניים וידיה סמוקות מכיתמי חניה. בהיותה בת שמונה ולאחר שהתייממה מאמה בתים, עלתה רומיה לארץ עם שמונת אחיה ואביה. הם הגיעו כמה שנים לאחר מלחמת השחרור ושוכנו במחנות מגורים לעולי תימן בעין שמר. חייה כילדה זכורים לה במעברים ממעברה אחת לשנייה ובתחושת שוני, זרות, קשיי קליטה ובצל פרשות חטיפות ילדים, "ילדי תימן". בשנות החמישים המוקדמות, לאחר שנישאה בגיל 18 ויפה הצליחו לרכוש דירת חדר קטנה בשכונת גיל עמל. רומיה ומשה גידלו את חמשת ילדיהם בצפיפות מתמדת כששירותי 'בול קליעה' בחצר שירתו את דרי הבית.

"ידענו להסתדר עם המעט שהיה" היא מספרת ומוסיפה במבוכה מחוייכת "בלילות, כשבעלי חשק בי, היינו יוצאים להתייחד בצריך העץ אותו בנה בחצר במו ידיו, כדי לקבל כמה דקות של פרטיות".

כאשר נולדו ילדים נוספים והצפיפות היתה קשה, התווספו לבית הקטן חדרים בשיטת טלאי על טלאי. עם השנים השושלת התרחבה ונוספו עוד עשרים ותשעה נכדים. חלק גדול מהמשפחה הענפה עדיין מתגורר בבית - חלקם ביחידות דיור שהוקמו בחצר וחלקם בתוך הבית עצמו. עם רדת הערב מזרונים, מזרונים מרשתים את רצפת

הסלון ועליהם מצטופפים נכדיה של רומיה ללינה משותפת בחופשת החג. בבוקר, כמו נחיל נמלים חרוצות, מתעורר הבית לחיים והרבה ידיים, קטנות כגדולות, עומלות בקישוט סוכת הענק שהוקמה בחצר האחורית ומאחדת את כולם.

רומיה עודנה מסתפקת במועט וישנה בחדר קטן ומאולתר, ללא חלון כשילון דק חוצץ בין החדר להמולה שבסלון.

מבן גוריון ועד "עד 120"

בעוד ביתה של רומיה הומה אדם, ירדנה גרה בגפה בדירה קטנה בבית הדור מוגן "עד 120" אליה עברה לפני מספר חודשים. הדירה מעוצבת כבית צברי - ישראלי טיפוסי, מסודר ומדוייק ואת קירותיו מעטרות עשרות עבודות נחושת שונות ומיוחדות, פרי יצירתו של בעלה המנוח יעקוב ז"ל.

את ההחלטה לעזוב את ירושלים ולעבור לדור המוגן והיוקרתי בהוד השרון, היא מתארת כהחלטה לא פשוטה. הבחירה במעבר נבעה מהרצון שלה להתקרב למשפחות שני ילדיה - הבן טייס בחיל האוויר והבת דוקטור לריפוי בעיסוק, המתגוררים עם משפחותיהם במושבי הסביבה. "הפרידה מירושלים היתה קשה מאוד עבורי", היא מספרת, "לארוז תקופת חיים ארוכה של זיכרונות ועשייה ולעבור דירה בגיל, זה לא עניין של מה בכך".

בטרם מכרה את הבית בירושלים, עשתה ירדנה "יום פתוח", במהלכו חילקה את מרבית רכוש לילדים ולקרובי משפחה אחרים ורק את מעט הצידו הדרוש לה העבירה לדירתה הצנועה בדור המוגן. "שימח אותי לדעת שמשוה מאיתנו ישאר אצל כל אחד מהאהובים שלנו" היא משתפת בהתרגשות.

ירדנה, אישה נאה וצנועה, מספרת שלאחר שחרורה מהצבא, למדה בסמינר לגננות עם תום הלימודים, מצאה עצמה בדרך מצטרפת בדרך מקרה לשורותיו של ארגון הבונדס הישראלי, שעסק במכירת אגרות חוב של מדינת ישראל ליהודים בתפוצות. הכספים שגויסו, הופנו כולם לפיתוח תשתיות ולפיתוח חוות הארץ. במהלך עבודתה בבונדס, יצא לה לעבוד בסמיכות לראש הממשלה דאז, דוד בן גוריון וכן עם אישים רמי מעלה אחרים מאותה תקופה.

וכך, בשנים בהן ירדנה מארחת את אורחי הבונדס ועוברת מישיבה לישיבה ומפגישה לקבלת פנים ממלכתית, התמקמה רומיה בביתה החדש בהוד

השרון, הפכה לאם ועסקה בטיפול בביתה ובחיות המשק: העיזים, התרנגולים, הברבורים והאווזים ושילבה שירה ותיפוף בחיות, לצורך השלמת הכנסה.

רומיה שנאלצה לצאת ולפרנס כבר בגיל 12 כדי לסייע למשפחתה, מספרת שלא בחלה בעבודות פיזיות קשות. "לא היינו בררנים ועבדנו בכל מה שהיה, בחקלאות, בקטיף בפרדסים ובכל עבודת כפיים".

עד לפני שנתיים עוד עסקה רומיה ברעיית עיזים, אז החליטה ילדיה שמוטב בגילה שתנוח מעט ותפסיק להתרוצץ בשטח עם החיות הקופצניות וסגרו את הדיר.

הגיל שאפשר להתחיל

השנים שחלפו אולי הוסיפו לרומיה ולירדנה קמטים, אך לא גרעו במאום מיופין ומאופיין. ירדנה עודנה אישה, מטופחת ובעלת שיק, ואילו אצל רומיה נראה כי האגרניות נשאבות ממאגר בלתי נדלה.

במהלך המפגש זכיתי לשמוע מעט משירי החאפלות אותן היתה שרה רומיה בחינות לפרנסתה. מיד בתום המופע, היא שלפה סיגריות "טיים" נוספת מכיס הסיגר שלה ועישנה אותה בשניות. בימים אלו, בין הליכה למועדון הסמוך לביקורי הילדים והנכדים, היא עוסקת במלאכת יד, מטפחת את גינת הירק בחצר וממשיכה להדליק סיגריה בסיגריה.

רומיה מעידה על עצמה שהיא מכורה לטלוויזיה, "חדשות, ספורט, הכל הולך" ובערב, היא מתפנה לשוחח עם הילדים והנכדים שפוקדים את הבית בהמוניהם, אחד יוצא ואחד בא ודלת הבית נשארת פתוחה לרווחה בכל שעות היום.

ירדנה החליטה שכדי להתקרב לנכדים חשוב שיהיה מחשב בביתה, בעזרתו היא מתעדנת במעלליו של הדור הצעיר.

כחלק מהחיים בדור המוגן, ירדנה נמצאת בסביבה חברתית דומה ותומכת של חבריה הפנסיונרים, המבלים יחדיו בפעילויות חווייתיות שונות. היא יוצאת לטיולים, עושה התעמלות במים ומסאז'ים ושומעת הרצאות בתחומים שונים. אחר הצהריים היא מבלה במועדון ומשחקת רמי-קוב עם החברה. על אף הפעילות הענפה מספרת ירדנה שהזקנה קשה לה "עניין הזיכרון והשמות הוא לא מה שהיה פעם. בעבר הכרתי כל כך הרבה ספרים וסופרים, הצגות ואנשים והיום אני לא מצליחה להיזכר בשמות". במשפחתה המורחבת מכנים את התופעה "בעית שמים", היא מחייכת: "שמים ואף פעם לא זוכרים איפה".

טיפים לדור הצעיר

רומיה וירדנה, שתיהן אלמנות שחוו חיי נישואין ארוכים ומאשרים, משתפות אותנו בדקות ארוכות של ערנה לנעורים ולבני הזוג שנפטרו בשנים האחרונות.

מה הטיפ שלכן לזוגיות מוצלחת?

רומיה: "חשוב שיהיה כבוד הדדי. חשובה השותפות"

ירדנה: "אסור לשמור בבטן דברים ולדבר על הכל ויותר מזה חשוב לקבל את בן הזוג מבלי להטיף מוסר או לנסות לשנות אותו. צריך לזכור שהאדם העומד מולנו, על כל היתרונות והחסרונות שלו, הוא האדם בו בחרנו ובו התאהבנו ואחרי ריב צריך לדעת להתפייס".

היא מוסיפה אנקדוטה מחיי הזוגיות שלה: באחת מהתאחדויות הפיוס שלה ושל בעלה, הוא התלוץ ואמר לה "ירדנה, זה בהחלט היה ריב נפלא".

לאחר ששבעו שנים וניסיון בחיים, מתבוננות ירדנה ורומיה בדור הצעיר וראות בעיניים כלות את ההבדלים בין הצעירים של היום לצעירים של פעם.

מה בכל זאת הייתן רוצות לומר לדור הצעיר?

רומיה: "זה דור קשה דור שקשה לו. הדור הצעיר הזה חצוף וחסר משמעת. אני דואגת מה יהיה אתם הלאה. פעם היתה יותר אווירה של שותפות וערבות הדדית לכן היה קל יותר במובן מסוים. גידלנו את הילדים בשכונה כקומונה בה כולם עזרו לכולם. היום זה דור אחר בו כל אחד דואג לעצמו. כל אחד עסוק בקיום היום-יומי שלו".

ירדנה: "בדור הצעיר הייאוש כנראה, נעשה הרבה יותר נוח, בדיוק כמו שמתאר שירה של חוה אלברשטיין. לנו היו חלומות ותקוות. למרות המלחמות והקשיים בארץ החדשה והמתגבשת, תמיד האמנו שאחרי שהן תגמרנה, יגיע עתיד רוד יותר. כואב לי לראות את פניו המיואשות של הדור הצעיר. גם מאד מדאיג אותי גל הירידה מהארץ בשנים האחרונות. יחד עם זאת, אני שמחה שהנה הם יצאו לרוחבות עם המחאה החברתית ותומכת בהם".

מה הסוד שלכן לאריכות ימים?

רומיה: "תמיד להיות שקועים בעשייה ולא לשקוע בחוסר מעש".

ירדנה: "צריך לדעת ליהנות מרגעי האושר הקטנים בחיים: קונצרט, טיול או סרט טוב ולקבל את הטוב שיש לחיים להציע".

למרות האופטימיות, משתפת ירדנה שהיא חתומה על כרטיס ליליך = לחיות ולמות בכבוד, כרטיס המאפשר למחזיקים בו לא להאריך את חייהם באמצעים מלאכותיים במצב סופני ומדגישה: "צריך לדעת לחיות טוב אך צריך גם לדעת מתי למוט, מבלי לסבול ומבלי לאבד צלם אנוש".